

ПОСТАНОВА

Третя міжнародна науково-практична конференція *"Інноваційні технології і напрями наукових досліджень у льонарстві та коноплярстві"*

в і д з н а ч а є, що завдяки унікальним споживчим властивостям, продукція льонарства й коноплярства користується великим попитом. Лондовгунець і коноплі — культури безвідходні, а тому, чим більше товарів з них виробляється, тим вищою є рентабельність їхнього виробництва. З насіння луб'яних культур одержують олію, продукти, виробляють прядиво, кручені та текстильні вироби. Костриця луб'яних культур є цінною сировиною для виготовлення будівельних матеріалів, альтернативних видів палива тощо.

Зараз світова промисловість виготовляє окрім технічних виробів, широкий асортимент побутових тканин та трикотажу з конопель і лондовгунця. Виробники випускають сотні найменувань одягу як із 100% вмістом луб'яних волокон, так і з добавками бавовни та вовни. Це й сорочки і футболки, спідниці і плаття, білизна і шкарпетки, робочий і спортивний одяг тощо. Слід відмітити, що з 1997 року попит на одяг з льону і конопель суттєво зріс завдяки тому, що вона міцніша за бавовняну, екологічно чиста, чудово поглинає вологу і дозволяє тілу вільно дихати. Широко використовують тканину з луб'яних культур для оббивки меблів, виготовлення сумок, сіток, килимів, серветок, штор і скатертин тощо. Взуття, виготовлене з луб'яних волокон, вирізняється міцністю і довговічністю.

Впродовж усієї історії коноплі використовували у світі як цінний продукт харчування. Конопляне насіння — це банк протеїнів. Існує думка, що протеїни, які містяться у коноплях, змогли б наситити голодних усього світу завдяки унікальній поживній цінності. Оскільки у насінні конопель міститься 25% протеїнів, то жменя такого насіння може скласти щоденний мінімум для харчування однієї людини, а невеликий їх пакет — забезпечить її цінними протеїнами, олією і харчовими волокнами, необхідними для виживання впродовж 2-х тижнів. Конопляна олія, єдина з природних олій, містить у оптимальному (3:1) співвідношенні лінолеву та ліноленовану кислоти, вкрай необхідні для збереження й захисту функцій різних клітин організму людини. Додавання до їжі конопляної олії може скоригувати багато дієтичних проблем.

У наші дні целюлозно-паперова промисловість споживає майже половину всього лісоматеріалу у світі. У той же час, за даними USDA, коноплі з 1 гектара дають паперу у декілька разів більше за деревину і ростуть у всіх кліматичних зонах. Папір, виготовлений з конопель, зберігається до 1500 років. Річна потреба у целюлозі з довгого волокна у Європі та США вже сягає 6 млн. тонн. Для задоволення цього попиту площі посівів конопель повинні становити близько 1 млн. гектарів.

У багатьох країнах світу розроблені заходи щодо теплозбереження житла, а це, в свою чергу, передбачає використання екологічно чистих ізоляційних матеріалів, для виготовлення яких найбільш придатними є лондовгунець і коноплі. Будинки, що побудовані з кострицеблоків, виготовлених з луб'яних культур, за міцністю не поступаються цегляним, але мають кращу

теплоізоляцію. Суміш волокна з пластмасовими біокомпонентами дає чудове покриття для дахів — міцне та з тривалим терміном служби.

У зв'язку з переходом промисловості на альтернативні види палива розкриваються широкі можливості для використання льону-довгунця і конопель у якості джерел швидко відтворюваної енергії. Теплотворна здатність стебел конопель, наприклад, знаходиться на рівні кам'яного вугілля. Країни Європи щороку споживають близько 4 млн. т пелетів з деревини, замінити які можуть пелети з костриці конопель та льону-довгунця.

За підрахунками європейських науковців конопляна біомаса дає можливість виробити таку кількість метану та метанолу, що на 90% зможе забезпечити світ електроенергією, і тим самим відсунути на другий план використання вугілля, нафти, природного газу та ядерну енергію.

Країни ЄС для потреб будівельної, меблевої та інших галузей все більше використовують біоматеріали і композити рослинного походження, до яких відносять льон-довгунець та коноплі. Для цього в Європі у 2020 р. планується вирощувати понад 400 тис. га конопель та 120 — 150 тис. га льону-довгунця.

Одним із споживачів натуральних волокон є автомобільна промисловість. Незважаючи на те, що комерційне використання луб'яного волокна в Німеччині, наприклад, розпочалось тільки у 1998 році, але, оскільки його якість і ціна повністю задовольняють споживачів, планується, що в найближчі роки німецька промисловість буде виробляти 10000 т волокна конопель на рік для потреб автомобілебудування.

Волокнам луб'яних культур притаманні прекрасні фільтруючі властивості, а костриця є чудовим адсорбуючим матеріалом і застосовується для очищення як питної, так і стічних вод. Крім того, костриця конопель є ідеальною підстилкою для коней і чудовим компостом для грибів.

У медицині льон-довгунець використовується давно, а коноплі тільки зараз починають знаходити застосування, незважаючи на те, що ця трав'яниста рослина була народним засобом зцілення впродовж тисячоліть. У косметичних засобах з добавками олії луб'яних культур чудово збалансована суміш амінокислот, яка гарно живить і зволожує шкіру.

Коноплі є цінною культурою в екологічному та агротехнічному плані. Їх можна вирощувати в монокультурі та без застосування пестицидів. При цьому стержнева коренева система покращує якість та зменшує ерозію ґрунтів.

Отже, країни світу вже визначились стосовно натуралізації продукції в різних галузях. При цьому використання льоно- та коноплепродукції здійснюється комплексно, у різних напрямках, із застосуванням сучасного технологічного обладнання для її переробки. Враховуючи прагнення України інтегруватись в ЄС, вона приречена на розвиток галузей льонарства і коноплярства.

Слід зазначити, що, завдячуючи оптимальному поєднанню господарськоцінних ознак з вимогами сучасного ринку інновацій, сорти луб'яних культур селекції Дослідної станції луб'яних культур ІСГПС НААН набули широкого поширення в Україні, а промислових конопель — ще й за її межами. Тобто досконалі методичні розробки та успішні селекційні

дослідження селекціонерів станції у напрямі створення ненаркотичних сортів промислових конопель дозволили повернути цінну технічну культуру у світове виробництво.

Науковцями ДСЛК ІСГПС НААН виконано значний обсяг робіт з консолідації та інтеграції льоно- і коноплевиробників України, Російської Федерації, Франції, Білорусі, Литви, Латвії, Польщі і інших країн та методичного і наукового забезпечення виробництва луб'яних культур і їхньої популяризації.

Заслухавши та обговоривши доповіді учасників Третя міжнародна науково-практична конференція **п о с т а н о в л я є**:

1. Схвалити напрями роботи Дослідної станції луб'яних культур ІСГПС НААН з наукового забезпечення галузей льонарства та коноплярства, а саме:

• селекційні дослідження зі створення нових високопродуктивних сортів льону-довгунця та ненаркотичних конопель з заданими споживчими властивостями для задоволення потреб ринку; удосконалення системи їхнього насінництва з метою забезпечення сільгоспвиробників високоякісним посівним матеріалом луб'яних культур української селекції;

• розроблення інноваційних технологій виробництва луб'яних культур із використанням сучасних зернозбиральних комбайнів та іншої сільськогосподарської техніки загального призначення, що забезпечує зменшення енергетичних і матеріальних витрат, підвищення рівня механізації і продуктивності праці, скорочення збирального періоду та зниження собівартості продукції;

• дослідження з первинного та поглибленого перероблення луб'яних культур у продукцію з новими споживчими і функціональними властивостями, що дозволить значно розширити сферу їхнього використання в Україні та підвищить привабливість галузей;

• створення інноваційних бізнес-проектів для приваблювання інвесторів, яких науковцям необхідно активно залучати до співпраці;

• розвиток міжнародних зв'язків з науковими установами, державними та приватними підприємствами з виробництва і переробки льону-довгунця й конопель з метою закріплення вітчизняної наукоємної продукції луб'яних культур на міжнародному ринку інновацій;

• пропагування досягнень аграрної науки з луб'яних культур у пресі, на радіо і телебаченні, виставках різних рівнів, конференціях, нарадах і семінарах, що сприятиме підвищенню інтересу виробників до даних культур, розвитку галузей льонарства і коноплярства та впровадження наукових розробок у виробництво.

2. Враховуючи економічні особливості розвитку агропромислового комплексу України, вважати пріоритетними на даному етапі наукові дослідження з поглибленої переробки лубоволокнистої сировини та забезпечення галузей відповідними технологіями і пакетом нормативних документів. При цьому, науковцям доцільно вивчити і узагальнити вітчизняний та зарубіжний досвід формування інвестиційно-привабливих підприємств нового типу з завершеним циклом використання льоно- та

коноплепродукції та довести його до виробників і споживачів лляної і конопляної сировини.

3. Виходячи з величезного досвіду селекції промислових однодомних конопель, науковцям ДСЛК ІСГПС НААН зосередити зусилля на створенні високопродуктивних сортів, що найбільш повно відповідають сучасним напрямкам виробництва та використання продукції.

4. Зазначити, що, завдячуючи новим сортам конопель вітчизняної селекції, які не містять наркотично активного тетрагідроканабінолу, та спільним зусиллям науковців, працівників аграрного комплексу і переробної промисловості та асоціації «Українські технічні коноплі» за підтримки Державної служби з контролю за наркотиками (ДСКН) та органів влади на державному рівні (Постанова Кабміну № 800, 2012 рік) дозволено культивування промислових конопель з вмістом ТГК менше 0,08% без цілодобової спеціалізованої охорони їхніх посівів, за збереження порядку ліцензування, що забезпечить органам МВС України можливість контролю за вирощуванням культури відповідно до практики країн ЄС і стане важливим елементом подальшого розвитку коноплярства в Україні.

5. Звернутися до Міністерства аграрної політики України, Президії Національної академії аграрних наук України щодо порушення клопотання перед Кабінетом Міністрів України стосовно:

• внесення льону-довгунця і конопель до переліку сільськогосподарських культур, при вирощуванні яких надається підтримка держави, для чого науковцям розробити удосконалений порядок використання коштів державного бюджету, посиливши зацікавленість виробників в одержанні високого кінцевого результату та забезпечивши дієвий контроль з боку держави;

• надання статусу виробників сільськогосподарської продукції льону-коноплепереробним підприємствам, що проводять діяльність із вирощування та перероблення луб'яних культур;

• налагодження державного та регіональних замовлень на окремі види продукції, зокрема на енергетичні засоби (пелети, брикети), для забезпечення паливом соціальної сфери у сільській місцевості, оскільки коноплі є постійно відновлюваним джерелом енергії і здатні накопичувати значну біомасу на гектарі посіву;

• збільшення ввізного мита на текстильну продукцію з луб'яних культур;

• зменшення квоти та підвищення вимог до іноземних сортів луб'яних і інших с.-г. культур при внесенні їх до Державного реєстру сортів, придатних для поширення в Україні, що захистить українські сорти с.-г. культур і активізує вітчизняну селекційну науку.

• внесення змін та викладення статті 209.7 Податкового Кодексу України в такій редакції:

— сільськогосподарськими вважаються товари, зазначені у групах 1 – 24, 4101, 4102, 4103, 4301, **5301100000** УКТ ЗЕТ, якщо такі товари вирощуються або збираються (заготовлюються) безпосередньо платником податку —

суб'єктом спеціального режиму оподаткування, а також продукти обробки (переробки) таких товарів, що поставляються зазначеним платником податку — їхнім виробником.

6. Звернутися до Міністерства внутрішніх справ України щодо внесення змін до наказу № 216 стосовно вимог до земель сільськогосподарського призначення, що можуть використовуватися для вирощування технічних конопель в частині перегляду допустимих відстаней до шляхів державного та місцевого сполучення, населених пунктів і залізниць.

7. ДСЛК ІСГПС НААН, ТКУ, Мінагрополітики України продовжити роботи у напрямі гармонізації вимог щодо культивування промислових конопель в Україні з європейськими та міжнародними нормами.

8. Активно залучати інвестиції для виробництва нових видів продукції з луб'яних культур — продуктів харчування та кормових добавок, будівельних та ізоляційних матеріалів, косметичних та лікувальних препаратів, біопалива тощо.

9. Констатувати підвищення зацікавленості сільськогосподарських виробників до вирощування льону-довгунця і конопель у сучасних ринкових умовах і, як наслідок, позитивні зрушення стосовно розширення на 40% посівних площ луб'яних культур у 2012 році та тенденцію подальшого їхнього зростання.

10. Вважати доцільним запровадження фінансового заохочення льонарів і коноплярів з обласних та місцевих бюджетів за прикладом Житомирщини, що позитивно вплине на подальше розширення площ посіву культур і розвиток галузей.

11. Вважати доцільними спільні дослідження з агропідприємствами, що забезпечені комплексом сучасної техніки для вирощування луб'яних культур та обладнанням для їхнього перероблення.

12. Виходячи з підвищеного інтересу у світі до натуральних продуктів та тенденцій відродження галузей льонарства й коноплярства в Україні, звернутися з клопотанням до Президії Національної академії аграрних наук України стосовно розгляду питання щодо повернення статусу інституту Дослідній станції луб'яних культур ІСГ Північного Сходу НААН — всесвітньо визнаній науковій установі з унікальним науковим потенціалом та науковою школою з луб'яних культур, завдячуючи титанічним зусиллям вчених якої створено сорти однодомних конопель з повною відсутністю наркотичних сполук, що дозволило повернути цінну технічну культуру у світове виробництво та внесло суттєвий вклад у боротьбу з розповсюдженням наркоманії, і яка в країнах Європи і дальнього зарубіжжя позиціонується як передовий науково-методичний центр з проблем коноплярства.

13. Рекомендувати членам асоціації «Українські технічні коноплі», які відповідно до укладених угод передбачають передачу конопель між суб'єктами господарювання, заздалегідь звернутися до підрозділів БНОН України для визначення механізму такої передачі, відповідних заходів контролю та оформлення необхідних супровідних документів.